

MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2015

Citazzjoni Numru. 396/2002/1

Helen Montebello f'isimha proprju u bhala kuratrici 'ad litem' ta' binha minuri Matthew Montebello, Laura Montebello u Mariella Montebello; u b'digriet tat-28 ta' Novembru 2003 l-imsemmija Matthew Montebello, Laura Montebello u Mariella Montebello assumew l-atti personalment stante li illum huma maggorenni.

-vs-

1) John Montebello;

2) Tarcisio Montebello; u

3) Tarcisio Montebello li b'digriet tal-25 ta' April 2002 ġie nominat kuratur deputat sabiex jirrapprezenta lill-assenti Doris Ellison.

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni pprezentata mill-attriċi *pro et nomine* fit-8 ta' April 2002 li permezz tagħha ġie pmiss:

Illi l-atturi huma l-eredi tad-defunt George Montebello;

Illi l-imsemmi George Montebello miet fit-23 ta' Diċembru 1994 (*vide* Dok. 'A');

Illi l-imsemmi George Montebello m'għamel ebda testment sigriet (*vide* Dok. 'B');

Illi kif jirrizulta miċ-ċertifikat ta' riċerka testamentarja rilaxxjat mir-Reġistru Pubbliku (*vide* Dok. 'C'), l-imsemmi George Montebello, flimkien ma' martu Helen Montebello, l-attriċi odjerna (u llum l-armla tiegħu) kien għamel testment '*unica charta*' datat id-29 ta' Novembru 1993 u iskritt fl-atti tan-Nutar Dottor Carmel Gafa' (*vide* Dok. 'D') illi permezz tiegħu it-testaturi George u Helen, konjuġi Montebello hallew lil xulxin b'titolu ta' legat fi proprjeta' assoluta kwart indiviż tal-assi rispettivi tagħhom (*oltre* l-użu u l-użufrutt tal-assi ereditarji rimanenti) filwaqt illi nnominaw bħala eredi universali tagħhom lil uliedhom Mariella, Laura u Matthew, aħwa Montebello (atturi odjerni);

Illi l-imsemmi George Montebello jiġi iben id-defunti Marco Montebello illi miet fit-12 ta' Lulju 1988 (*vide* Dok. 'E') u Rosa Montebello illi mietet fl-20 ta' Frar 1997 (*vide* Dok. 'F');

Illi d-defunt Marco Montebello kien miżżewweġ darbtejn – l-ewwel kien miżżewweġ lil Maria Montebello, minn liema żwieġ huwa kellu żewġ ulied – il-konvenuti Tarcisio u Doris, ahwa Montebello – u sussegwentement huwa żżewweġ lil Rosa Montebello, minn liema żwieġ huwa kellu żewġ ulied oħra – George Montebello, l-ante kawża tal-atturi odjerni u l-konvenut John Montebello;

Illi l-imsemmija defunti Marco Montebello u Rosa Montebello qatt ma għamlu ebda testment sigriet (*vide* Dok. 'G' u 'H');

Illi l-patrimonju tad-defunt Marco Montebello kien irregolat b'testment '*unica charta*' illi huwa għamel flimkien mat-tieni mara tiegħu – Rosa Montebello – publikat fis-26 ta' Jannar, 1951 u iskritt fl-atti tan-Nutar J. Spiteri Maempel, u dan kif jirriżulta mill-annessa riċerka testamentarja markata bhala Dok. 'I';

Illi in forza tal-imsemmi testment '*unica charta*' illi d-defunt Marco Montebello kien għamel mat-tieni mara tiegħu Rosa Montebello fis-26 ta' Jannar 1951 u iskritt fl-atti tan-Nutar J. Spiteri Maempel (*vide* Dok. 'J'), it-testaturi nnominaw bhala werrieta universali tagħhom lill-ulied illi huma seta' jkollhom miz-żwieġ tagħhom, minn liema żwieġ effettivament it-testaturi, kif fuq spjegat, kellhom żewġ ulied, u ċjoe' lil George Montebello, l-ante kawża tal-atturi odjerni u lill-konvenut John Montebello;

Illi sussegwentement Rosa Montebello għamlet testment ieħor datat 5 ta' Mejju 1991 in atti Nutar Charles Vella Zarb (*vide* Dok. 'K') illi permezz tiegħu hija ħalliet b'titolu ta' prelegat lill-konvenut John Montebello id-dar 'Phidias' f'Ditch Street, Paola, bl-arja u bil-'garages' "*fl-intier tagħhom u dan peress illi t-testatrici tiddikjara li taf li l-istess proprjeta' ma hix tagħha esklussivament iżda tappartjeni wkoll in parti lill-eredi tal-mejjet żewgħa iżda hija trid u tordna li dan il-prelegat jiġi konsegwit fl-intier tiegħu*" (ċitat *verbatim* mill-imsemmi testment);

Illi l-atturi odjemi jhossu ruhhom aggravati minn din id-dispożizzjoni testamentarja magħmula mid-defunta Rosa Montebello *stante* illi l-imsemmi fond 'Phidias', Ditch Street, Paola, illi fil-prezent jinsab okkupat mill-konvenut John Montebello mingħajr ebda titolu validu fil-liġi (*vide* Dok. 'L') għandu valur kbir u l-atturi ġew preġudikati hafna bil-fuq ċitata dispożizzjoni testamentarja tad-defunta Rosa Montebello, huma qegħdin jirrinunzjaw għall-wirt tal-imsemmija defunta Rosa Montebello filwaqt illi jzommu fermi d-drittijiet tagħhom għal '*legitima portio*' skond il-liġi u jzommu fermi wkoll id-drittijiet tagħhom għas-sehem kollu lilhom spettanti mill-wirt tad-defunt Marco Montebello;

Jgħidu għalhekk il-konvenuti għaliex m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti-

- (1) prevja kull dikjarazzjoni ohra *talvolta* mehtieġa u necessarja, tiddikjara illi l-atturi, huma jew min minnhom, għandhom id-dritt għall-wirt tad-defunt Marco Montebello f'dak is-sehem illi kien ispetta lill-ante kawża tagħhom id-defunt George Montebello;
- (2) tillikwida u tiddikjara l-konsistenza tal-assi ereditarji ossija l-patrimonju appartenenti lid-defunt Marco Montebello;
- (3) tillikwida s-sehem spettanti lill-atturi, huma jew min minnhom, mill-assi ereditarji ossija l-patrimonju appartenenti lid-defunt Marco Montebello okkorrendo bl-assistenza ta' perit nominandi;
- (4) konsegwentement, tassenja lill-atturi, huma jew min minnhom, dak is-sehem lilhom spettanti mill-assi ereditarji ossija l-patrimonju appartenenti lid-defunt Marco Montebello;
- (5) tiddikjara illi l-atturi Mariella, Laura u Matthew, ahwa Montebello, bhala wlied id-defunt George Montebello, iben id-defunta Rosa Montebello, għandhom dritt għal '*legittima*

portio ' skond il-ligi mill-patrimonju appartenenti lid-defunta Rosa Montebello;

- (6) tillikwida u tiddikjara l-konsistenza tal-patrimonju appartenenti lid-defunta Rosa Montebello illi fuqu għandha tiġi komputata u konsegwita l-*'legittima portio'* spettanti lill-atturi Mariella, Laura u Matthew, aħwa Montebello, skond il-ligi okkorrendo bl-opera ta' perit nominandi;
- (7) konsegwentement, tassenja lill-atturi Mariella, Laura u Matthew, aħwa Montebello dik il-*'legittima portio'* kif likwidata minn din l-istess Onorabbli Qorti lilhom spettanti mill-assi ereditarji ossija l-patrimonju appartenenti lid-defunta Rosa Montebello;
- (8) tordna lill-konvenuti sabiex jidhru, jersqu u jaddivjenu għall-pubblikazzjoni ta' kwalsijasi kuntratt pubbliku illi talvolta jkun jeħtieġ li jiġi publikat per konsegwenza tal-likwidazzjoni, diviżjoni u assenjazzjoni in segwitu għat-talbiet attriċi fuq imsemmija; u
- (9) tinnomina kuratur/i deputat/i sabiex, fin-nuqqas tad-dehra tal-konvenuti, huma jew min minnhom, jidher/ru għan-nom tal-istess konvenuti, huma jew min minnhom, għall-pubblikazzjoni ta' kwalsiasi kuntratt pubbliku illi *talvolta* jkun jeħtieġ li jiġi publikat per konsegwenza tal-likwidazzjoni, diviżjoni u assenjazzjoni in segwitu għat-talbiet attriċi fuq imsemmija; u
- (10) tinnomina nutar pubbliku sabiex jippubblika kwalsijasi kuntratt pubbliku illi *talvolta* jkun jeħtieġ li jiġi publikat per konsegwenza tal-likwidazzjoni, diviżjoni u assenjazzjoni in segwitu għat-talbiet attriċi fuq imsemmija.

Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenuti minn issa ngunti għas-subizzjoni.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenut John Montebello pprezentata fl-24 ta' Mejju 2002 li permezz tagħha gie eċċepit:

- (1) Illi preliminarjament in-nullita' taċ-ċitazzjoni għaliex il-mertu għalkemm konness ma jaqax fil-parametri ta' premessi li jistgħu jiġi trattati f'Ċitazzjoni waħda; *inoltre* ma jistgħux f'atti ta' kawża waħda jiġu promossi t-talba għal "*paetio heareditatis*" u talba għall-leġittima;
- (2) Illi preliminarjament ukoll, u *in limine litis*, l-eċċezzjoni tal-illegittimita' tal-persuna tal-attriċi Helen Montebello f'isem il-minuri Matthew Montebello fis-sens illi ma ngabet ebda prova tal-awtorizzazzjoni tal-attriċi biex taġixxi jew li hija '*kuratrici ad litem*';
- (3) Illi kwantu għat-talba għad-diviżjoni tal-eredita' ta' Marco Montebello, l-esponent ma jopponix id-diviżjoni, salv il-verifika tal-konsistenza tal-assi u tal-kwoti skond il-liġi u t-testament; iżda jiġi rilevat minn issa illi peress illi huwa t-tifel tat-tieni żwieġ ma jistax jitlob l-eredita' bħal ħutu mill-ewwel żwieġ għaliex isofri minn inkapaċita' relattiva, fis-sens illi ma jista' jirċievi aktar mill-anqas preferut taż-żwieġ anteedenti u għalhekk huwa l-lok tal-imputazzjoni u jekk ikun il-każ għal kull buon fini għall-kolazzjoni;
- (4) Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, ir-rinunzja tal-eredita' ta' Rosa Montebello mhijiex formalment valida għaliex din trid issir fil-Qorti kompetenti u ċjoe' s-Sekond'Awla tal-Qorti Civili u għalhekk dan iġib l-impronibilita' u konsegwentement in-nullita' tat-talba għal-*legittima portio* għaliex kif gie stabbilit b'gurisprudenza konsistenti, il-Qorti ma tistax tiġi ffaċċjata b'talba għal-leġittima mingħajr rinunzja valida għall-eredita';
- (5) Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, l-eċċipjent jopponi it-talba għal-leġittima u jgħid illi fi kwalunkwe każ din trid tiġi ppruvata skond il-Liġi.

- (6) Illi l-eccipjenti jirriserva id-drittijiet kollha għal servigi resi lil Rosa Montebello għal tmien snin;

Salvi eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-digriet tat-28 ta' Novembru 2003 fejn gie nominat l-A.I.C. Godwin Abela bħala Perit Tekniku u sussegwentement ir-relazzjoni tiegħu debitament maħlufa;

Rat l-atti proċesswali kompriżi l-verbali tas-seduti illi saru quddiem l-Assistenti Ġudizzjarji li ġew nominati;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet u rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta' Marzu 2015 fejn il-kawża thalliet għas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Illi kif jidher ċar mill-att promotur din hija kawża fejn l-atturi qed jitolbu li jiġu assenjati l-porzjoni legittima lilhom mill-wirt ta' omm missierhom u sehemhom mill-wirt tan-nannu patern. Dawn fit-testment tagħhom hallew lil uliedhom kollha bħala werrieta iżda l-atturi rrinunzjaw għall-wirt tagħhom min-nanna paterna (filwaqt li żammew ferm it-talba tagħhom għal porzjoni riservata). Thalla wkoll is-solitu legat ta' użufrutt favur l-konjuġi superstiti illi llum gie fi tmiemu *stante* l-mewt taż-żewġ testaturi. Rosa Montebello pero' halliet fond (Phidias, Triq il-Foss, Paola) interament lill-konvenut John Montebello avolja ddikjarat li taf li mhux kollu tagħha, bi tpattija għas-servigi illi rrenda magħha.

Illi l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti hija li l-atturi ma setgħux jipproponu t-talbiet tagħhom flimkien iżda din il-Qorti ma tarax għaliex dan ma setax isir; l-atturi fuq kollox qed jitolbu l-qsim ta' wirt li ġej mill-istess fonti u allura kien żgur aktar konvenjenti illi l-kawża tiġi proposta kif effettivament sar. Kwantu għall-eċċezzjoni tal-illegittimita' tal-persuna tal-attriċi Helen Montebello, din *ormai* giet sorvolata għaliex fil-mori tal-kawża

wliedha saru magġorenni u allura anke jekk l-eċċezzjoni kellha xi fundament, tapplika d-duttrina tal-*jus superveniens*, u dan għaliex *il-fondament ta' dan huwa preċiżament l-ekonomija tal-ġudizzju u tal-ispejjez*. (“**Vella vs Dr Galea**” – Vol XXXIII-i- 254). Ara wkoll fir-rigward is-sentenzi tal-Qorti tal-Appell (sede inferjuri) “**Paul Azzopardi vs Maria Lourdes Sciberras**” – tat-12 ta' Frar 1996, u tal-Qorti tal-Kummerċ “**David Clarke nomine vs Dr Marco Griscti nomine**”.

Illi kwantu għall-eċċezzjoni li ma gietx preżentata kopja tal-att li peremzz tiegħu l-atturi rrinuzjaw għall-wirt ta' Rosa Montebello iżda żammew id-dritt tal-legittima bħala fatt dan huwa minnu iżda matul il-kors tal-kawża – senjatament fin-nota ta' sottomissjonijiet tal-istess konvenuti, jidher li dan gie aċċettat bħala fatt u allura l-Qorti *stante* in noninsistenza tal-istess konvenuti se tiegħu wkoll dan bħala fatt.

Illi kwantu għall-allegazzjoni tal-konvenut John Montebello illi huwa għandu dritt għal servigi fil-konfront tal-wirt, dan huwa sugġett ta' pendenzi oħra u allura din il-Qorti ma tistax tiegħu konjizzjoni tagħhom anke għaliex ma saret ebda kontro-talba fir-rigward.

Illi fir-rigward tal-mertu, u l-eċċezzjonijiet l-oħra huma f'dan is-sens, dawn it-tip ta' kawzi jipprezentaw dejjem numru ta' diffikulatajiet legali. L-ewwelnett il-kawża naturalment tirrigwardja ftuħ ta' wirt li sar **qabel** l-emendi fil-liġi tas-suċċessjoni li tirrigwardja partikolarment dik li qabel kienet il-legittima. Dawn l-emendi ġew fis-sehħ pjuttost riċentement (2004) u jagħmluha ċara li ma jaffetwawx wirt li nfetaħ qabel dik id-data. Infatti l-artikolu 116 (2) tal-att in kwistjoni (Att Numru XVIII tal-2004) għamilha ċara illi l-artikolu 58 li appuntu emenda l-artikoli 615 u 616 tal-Kodiċi Ċivili illi jirregolaw kif tinhadem il-legittima (issa msejha *parti riservata*) kellhom *japplikaw dwar suċċessjonijiet li jseħhu wara li l-istess artikoli jingiebu fis-sehħ*. Għalhekk ċertament f'dan il-każ **il-liġi applikabbli hija dik viġenti fiż-żmien li giet preżentata l-kawża**, u dan qed jingħad

biex meta jiġu citati sentenzi fir-rigward l-istess sentenzi għandhom jingħataw il-valur relattiv tagħhom fl-istess rigward.

Illi l-liġi taqşam il-ġid tad-disponenti f'żewġ partijiet, waħda disponibbli u l-oħra le. Il-parti mhux disponibbli tiġi matematikament kalkolata a bażi tal-artikolu 616 u dawk li jsegwu. (“**Cutajar vs Cutajar**” deċiża mill-Prim Awla fit-3 ta' Ottubru 2003). In vista ta' dan *l-ewwel haġa li għandha ssir hija l-likwidazzjoni sabiex ikun jista' jiġi aċċertat jekk id-deċujus bid-dispożizzjoni ta' xi legat eċċediex il-parti disponibbli tal-patrimonju.* (“**Maria Wismayer vs Ruggero Wismayer**” deċiża mill-Prim Awla fit-22 ta' Mejju 1950).

Illi skond l-artikolu 648 biex tinħadem il-leġittima trid tiżdied mal-assi eżistenti fil-mument tal-mewt, id-donazzjonijiet li jkunu saru mit-testatur u eżattament fil-każ ta' immobbli l-valur tal-proprjeta' fil-mument tal-mewt. Dan hu kkonfermat mhux biss mill-artikolu 648 illi jgħid kif ġja' ngħad li jridu jingħaddu d-donazzjonijiet li jkun għamel it-testatur iżda anke min-noti tal-**Prof. Caruana Galizia** fuq is-suċċessjoni (paġna 1021) fejn jingħad fit-test Inġliż illi:

“Such addition is necessary because the portion of the deceased's property was saved by law in favour of certain persons cannot be diminished by any disposition under a gratuitous title. The 'legitima portio' is computed on the whole estate of the deceased, viz on the property which would have existed at the time of his death had he made no donations.

The said addition is a fictitious one, a mere calculation which however may necessitate an actual addition for the purpose of the abatement, if it results that the donations made by the deceased exceed the disposable portion. Subject to addition is any property given on donation to any person whatsoever, including those to whom the legitima portio is due even if the testator has exempted any of the said persons from imputing the property received on donation to their rights.

Equally immaterial is the cause of the donation, consequently to the deceased's estate are added not only those made purely 'animo donandi' but also those made in remuneration for services, or out of gratitude ..."

Illi għalhekk kwantu għat-talba attriċi *ai termini* tal-artikoli 615 u 616 tal-Kodiċi Ċivili billi l-mejtin kellhom żewġt itfal flimkien (innannu patern kellu erbgħa), il-legittima kellha tkun terz tal-assi u għalhekk il-partijiet kellhom id-dritt jipparteċipaw f'dan it-terz. Għalhekk l-atturi jmisshom wiehed minn disgħa kull wiehed missehem tan-nanna tagħhom. Għandu jingħad li l-legittima, skond il-liġi allura vigenti kienet tkun dovuta *in-natura, in piena proprietà senza alcun peso od altra condizione*. (Vol. XXXVIII – P II p 116). Din kienet tohloq problema f'dawn it-tip ta' kawzi għaliex tikkontrasta mad-dritt tat-testatur li jħalli l-legati lil min jixtieq, għaliex filwaqt li l-legittimarju ma jistax jippretendi li jinjora l-legati, u dawn għandhom jittieħdu biss in konsiderazzjoni biex tiġi kalkolata l-legittima (Ara “**Vella vs Bezzina et**” – Appell 20 ta' Novembru 1998), *is-suggeriment li l-legittima tiġi sodisfatta b'ammont likwidu flok in-natura huwa kontra l-liġi, molto piu' meta ma jirriżultax il-kunsens tal-interessati kollha* (“**Sammut vs Refalo**” – Prim Awla 30 ta' Ġunju 1954). L-istess sentenza “**Wismayer vs Wismayer**” fuq citata qalet, *sakemm id-decujus ma jeċċedix il-kwota disponibbli dak il-legat jibqa' jseħħ*.

Illi dan illum ġie rimedjat bl-emendi msemmija u illum l-artikolu 615 (2) jagħmilha ċara li dan id-dritt huwa kreditu tal-valur tal-assi tal-mejjet u li huwa dovut l-imgħax mid-data tal-ftuħ tal-wirt, ossija d-data tal-mewt tad-*decujus* jekk il-kawza tiġi ntavolata *entro* sentejn mill-istess data, kif effettivament sar f'dan-il-każ. Madankollu kif ġja' ssemma dan ma japplikax għal din il-kawza peress li l-mewt tal-ġenituri tal-partijiet grat qabel ma ġew fis-seħħ l-emendi msemmija.

Illi l-Qorti tfakkar li min jagħmel talba jrid juri lill-istess Qorti li għandu dritt jagħmilha; f'gudizzju ċivili l-Qorti trid tiddeċiedi fuq

il-preponderanza tal-probabilitajiet (“**Zammit vs Petroccocchino**”, Appell Kummerċjali, 25 ta' Frar 1952); il-Qorti allura jehtieg li tara jekk verżjoni waħda teskludix lill-oħra fuq bilanċ ta' probabilitajiet; *b'hekk jiġi evitat ir-riskju li l-Qorti taqa' fuq l-iskappatoja tad-dubju u ssib refuġju mir-regola 'in dubio pro reo'* – “**Enrico Camilleri vs Martin Borg**”, (Appell Inferjuri, 17 ta' Marzu 2003).

Illi kif qalet il-Qorti tal-Appell fil-kawża fl-ismijiet “**Elena Mallia et vs Charles Sant Fournier et**” (deċiża fit-28 ta' Frar 2014) “*fil-kamp ċivili għal dak li hu l-apprezzament tal-provi l-kriterju mhux dak jekk il-ġudikant jemminx l-ispjegazzjonijiet forniti lilu iżda jekk dawk l-ispjegazzjonijiet humiex fiċ-ċirkostanzi żvarjati tal-ħajja verosimili. Dan fuq bilanċ ta' probabilitajiet, sostratt bażiku tal-azzjoni ċivili in kwantu dawn, mal-preponderanza tal-provi generalment bastanti għall-konvinciment. Għax kif paċifikament magħruf iċ-ċertezza morali hi indotta mill-preponderanza tal-probabilitajiet. Dan għad-differenza ta' dak li japplika fil-kamp kriminali fejn il-ħtija trid tirriżulta mingħajr ma thalli dubju raġonevoli*”. (“**Bugeja vs Meilak**”, deċiża fit-30 ta' Ottubru 2003 mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili).

Illi fuq kollox dan huwa applikazzjoni tal-prinċipju imporanti fil-kamp proċedurali tagħna, u ċjoe' li **min jallega jrid jipprova** jew – “*Onus probandi incumbit qui dicit non ei qui negat*” kif jgħid ċar u tond l-artikolu 562 tal-Kodiċi tal-Proċedura, u kif ġie ripetut diversi drabi f'diversi sentenzi – (“**Dr H. Lenicker vs J. Camilleri**”, Prim Awla 31 ta' Mejju 1972 u “**Peter Paul Aquilina vs Paul Vella**”, Appell Inferjuri, 2 ta' Mejju 1995). Dan japplika għal kull parti f'din il-kawża li tista' tgħid kollha ppreżumew ċerti affarijiet jew għamli allegazzjonijiet li baqgħu tali u *nonostante* dewmien eċċessiv biex lestew il-provi u allura fl-aħħar ippermettew lill-Qorti tippronunzja s-sentenza naqsu li jkunu eżawrjenti fil-provi tagħhom.

KONSISTENZA TAL-ASSI

Illi stabbilit dan il-Qorti trid tgħaddi għal konsistenza tal-assi tal-mejta biex tistabbilixxi l-ammont dovut lill-atturi.

Illi fir-rigward tal-allegazzjoni dwar l-oġġetti maħduma tal-irham il-Qorti tagħmel referenza għal dak li ġja' ntqal, fis-sens li ma hemmx provi konkreti li dawn kienu jappartjeni għall-wirt ta' Marco Montebello għaliex jidher anzi illi dawn huma oġġetti li kienu ġja' proprjeta' ta' terzi meta l-mejjet kienu għadu ħaj u jipprattika s-sengħa tiegħu ta' marmista.

Illi kwantu għall-immobbli l-Qorti tagħmel referenza għall-kawża fl-ismijiet “**Mary Anne Zammit vs Antonia Ellul**” deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-28 ta' Jannar 2005 li tagħmilha ċara li dawn għandhom jiġu stmati kemm jista' jkun fid-data l-aktar vicina għal-likwidazzjoni, u dan fuq l-iskorta tas-sentenza “**Mifsud vs Mizzi**” (deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-14 ta' Dicembru 1973). Biex tagħmel dan in kwantu għall-proprjeta' immobiljari allura l-Qorti se tistrieħ fuq il-valutazzjoni tal-perit tekniku l-AIC Godwin Abela fl-atti ta' din il-kawża.

Illi l-proprjetajiet immobiljari ndikati (a fol 92, u kif qablu l-partijiet a fol 101 *et sequitur* tal-proċess) jinkludu:

- Bitħa numru 5 u garaxx numru 9, Triq ix Xwieni Marsa, stmat liberu min kirjiet fis-somma ta' Lm70,000 ekwivalenti *circa* €163,100;
- Remissa 142, Triq Santa Lucia Paola, stmata Lm35,000 ekwivalenti *circa* €81,530;
- Il-fond Phidia, Triq il-Foss, Paola, stmat Lm10,000 ekwivalenti *circa* €23,300;
- Il-fond Maleth, Triq il-Foss Marsa, stmat Lm80,000 ekwivalenti *circa* €186,350;

- Il-fond 218, Triq il-Foss, Paola, stmat Lm85,000 ekwivalenti *circa* €198,000.

Illi l-perit tekniku għamel stimi kemm bħala fond mikri u sia bħala fond liberu u frank minn kull kirja, u naturalment dawn ivarjaw sostanzjalment u dawn li għadhom kif ġew indikati huma l-aħjar stima. Dwar dan naturalment ma hemmx qbil bejn il-partijiet iżda mis-sentenzi fir-rigward, jidher ċar li l-legittima jew il-porzjoni riservata ma għandhiex tkun mgħobbija minn pizijiet. (“**Cutajar vs Cutajar**” deċiża mill-Prim Awla fit-3 ta’ Ottubru 2003). Naturalment meta tinhadem il-legittima jridu jitnaqqsu d-djun tal-assi tal-mejjet.

Illi dwar id-djun pero’ ma saritx prova mill-konvenuti, u l-uniku dejn ċert huwa dak li kellu l-mejjet George Montebello (missier l-atturi) ma’ ommu; dwar dan (li kien inizjalment Lm7,200) ma hemmx indikazzjoni kemm tħallas minnu; l-istess konvenut John Montebello qal li huwa kien hallas xi haġa iżda ma ppreċiżax kemm. Għalhekk il-Qorti ‘*arbitrio boni viri*’ se tordna li titnaqqas is-somma ta’ €4,000 minn sehem l-atturi biex jiġi paċut dan id-dejn. Minhabba d-diffikultajiet ċari fil-qasma ma hux possibbli li ssir qasma b’mod konvenjenti, u allura l-Qorti se tordna l-bejgħ tal-proprjeta’ a bazi tal-aktar prezz għoli ndikat fir-rapport peritali.

ISHMA RISPETTIVI

Illi kwantu għall-ishma spettanti lill-partijiet, l-atturi għandhom $\frac{1}{9}$ **kull wiehed** mill-assi ta’ Rosa Montebello nieqes €4,000 u kwart ta’ nannuhom ($\frac{7}{24}$ **tal-assi kollha tan-nanniet flimkien**); il-konvenut John Montebello għandu l-kumplament ($\frac{2}{3}$) tal-fond li tħalla lilu minn ommu (*Phidia Triq il-Foss*) filwaqt li rigward il-kumplament huwa għandu l-kwart ta’ missieru u $\frac{2}{3}$ ta’ ommu – b’ **kollox** $\frac{11}{24}$ **mill-assi kollha**; il-konvenuti l-oħra kwart minn tal-missier kull wiehed u waħda – $\frac{1}{8}$ **minn ta’ kollox** – dan dejjem *eccetto* l-fond ġja’ msemmi.

DEĊIŻJONI

Illi għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi din il-kawża billi tilqa' t-talbiet kollha attriċi; u tordna li l-proprjetajiet imsemmija jinbieghu bis-subasta taht l-awtorita' tal-Qorti, bl-inkluzjoni ta' oblaturi estranji, u dan a bażi tal-prezzijiet l-aktar vantaġġjużi ndikati fir-rapport kif fuq indikat, u r-rikavat jinqasam bil-mod li għadu kemm ġie ndikat fil-paragrafu intestat "*Ishma rispettivi*", b'dan pero' li r-rikavat mill-fond Phidia Triq il-Foss Paola jiġi assenjat kwantu għal $\frac{1}{9}$, kull wiehed lill-atturi u l-kumpliment ($\frac{2}{3}$) lill-konvenut John Montebello. Wara dan il-bejgħ l-atturi jhallsu bejniethom għal darba waħda s-somma ta' €4,000 lill-istess John Montebello filwaqt li r-rikavat mill-proprjetajiet jinqasmu skond l-ishma dovut lill-partijiet mill-wirt totali tal-konjuġi Marco u Rosa Montebello kif ġja' ndikat.

L-ispejjeż tal-kawża jinqasmu skond l-istess ishma.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----